

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av härbre och lada på Bomsarvet 9:4, Dalarna

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2020). *Dendrokronologisk analys av härbre och lada på Bomsarvet 9:4, Dalarna*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2020:57). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

31 Augusti 2020

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2020:57
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV HÄRBRE OCH LADA PÅ
BOMSARVET 9:4, DALARNA

Uppdragsgivare: Lennart Blomberg, Linnegatan 7, 224 60 Lund

Område: Dalarna **Prov nr:** 83419-83429 **Antal Prov:** 7

Dendrokronologiskt objekt: Härbre (83419-83423) Lada (83425-83429) (prov 83424 (H6) och L6 avstått analys pga få årsringar)

Resultat:

Dendro nr:	Provnr;	Trädslag	Antal år (1 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer (mer vågat dateringsförslag inom parantes)
83419	H1 vägg	Tall	215	Sp 93, ej W	1644	1644-1654	
83420	H2 vägg	Tall	95	Sp 50, W	1821	V 1821/22	
83421	H3 vägg	Tall	92	Sp 70, W	1821	V 1821/22	
83422	H4 vägg	Tall	212	Sp 97, ej W	1656	1656-1666	
83423	H5 golv	Tall	233	Sp 103, W	1618	V 1618/19	
83424	H6 tak				Avstås		
83425	L1 vägg	Tall	66; 2	Sp 41, W	1821	V 1821/22	
83426	L2 vägg	Tall	154	Sp 71, W	Ej datering		
83427	L3 vägg	Tall	170	Sp 90, ej W	1664	1664-1674	
83428	L4 vägg	Tall	48	Sp 35, W	1721	V 1721/22	
83429	L5 vägg	Tall	44	Sp 30, W	1721	V 1721/22	
	L6 vägg				Avstås		

Kommentarer till ovanstående resultat

Proverna från härbret uppvisar spridda dateringar. Två prov, 83420-83421 uppvisar en yngre datering, **vinterhalvåret 1821/22**. **Tre äldre prov är avverkade på 1600-talet**, men vid olika tillfällen. Enligt uppgift från uppdragsgivaren står det inristat 1823 eller 1829 på härbret. Det troliga är då att härbret i sin nuvarande form är uppfört 1823 dels med virke avverkat vinterhalvåret 1821/22 samt med återanvänt virke från en tidigare byggnad/byggnader på gården.

Proverna från ladan har uppvisat även de spridda dateringar. Prov 83425 dateras till **vinterhalvåret 1821/22**, prov 83427 till **1664-1674** medan prov 83428-83429 dateras till **vinterhalvåret 1721/22**. Möjligen kan ladan vara uppförd 1722 eller något enstaka år senare, med delvis återanvänt virke. Sedan kan en tillbyggnad av den (enligt uppdragsgivaren) avgränsande väggen skett i samband med bygget av härbret på 1820-talet.

Resultatet över de båda byggnaderna är det mest sammansatta resultat vi har efter nästa femtio års verksamhet. Härbret får fyra skilda avverkningstider av fem daterade stockar och ladan får tre skilda avverkningstider av fyra daterade stockar. Det skulle vara mycket spännande att få en mer utförlig dokumentation över de provtagna timmerstockarna. Virket borde rent okulärt i fält vara olika. Finns det en förklaring till denna spridning?

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891